

τᾶλλα ἀγαθοεργὰ τῶν Ἀθηναίων καταστήματα, καὶ τοὶ ἡ φύσις τοῦ ἀσύλου τούτου ἔδει νὰ προ-καλῆ συχνότερον τὴν γενναιοῦτητα τῶν φιλαν-θρώπων καθ' ὅσον ἀντιπροσωπεύει πιστότερον παντὸς ἄλλου τὴν ἐπὶ τῆς γῆς πρόνοιαν καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ.

Εἰς 137,794 δραχμὰς ἀνέρχεται ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους, αἱ δὲ ὑπολογισθεῖσαι καὶ ἐγκριθεῖσαι δαπάναι ἀνέρχονται εἰς δραχμὰς 129, 115, ὥστε τὸ περίσπυμα τῆς ἐφετείνης χρήσεως θ' ἀνέλθῃ εἰς 8,679 δραχμὰς. Ἡ περιουσία τοῦ καταστήματος εὔρηται ἡσφαλισμένη εἰς μετοχὰς τῶν παρ' ἡμῖν τραπεζῶν, οἱ δὲ τόκοι προστιθέμενοι εἰς τὴν ἐνιαύσιον ἑκατοντακισχιλίων δραχμῶν χορηγίαν τοῦ δήμου Ἀθηναίων, τὴν προερχομένην ἐκ τοῦ ἀναλογούντος ὑπὲρ τοῦ ἀσύλου μέρους ἐκ τοῦ δημοτικοῦ φόρου ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς χρεῖας τοῦ νηπιαγωγείου. Ὑψηλὴ καὶ ἄμεσος προστάτις τοῦ καταστήματος εἶνε ἡ Βασίλισσα· εὐγενεῖς δέσποιναι τῆς ἡμετέρας πόλεως κατ' εὐθείαν ὑπὸ τῆς Α. Μ. διοριζόμεναι μερίζονται φιλανθρώπως τὰς ὑπὲρ τοῦ καταστήματος μερίμνας, ἐφορεύουσι τὴν ἀκριβῆ τῶν διατεταγμένων ἐκπλήρωσιν, τὴν ἐνδυμασίαν τῶν ἐκθέτων, τὴν πρόβλεψιν τῶν ἀναγκαίων ὑφασμάτων πρὸς ἱματισμὸν τῶν βρεφῶν, καὶ εἴ τι παραπλήσιον. Αἱ κυριαὶ δίδουσι αὐτοπροσώπως λογοδοσίαν εἰς τὴν Βασίλισσαν ὡσὰκις ἐκδηλωθῇ τοιαύτη διάθεσις.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν διατρεφομένων νηπίων ἐντὸς τοῦ καταστήματος καὶ δι' ἐξωτερικῶν θηλαστριῶν ἀνέρχεται ἐφέτος εἰς 350. Τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν διενεργεῖ εἰς ἰατρός (διευθυντής), μία διευθύντρια, εἰς βοηθὸς τοῦ διευθυντοῦ, εἰς ἱερεῖς, δύο ὑπνέτριαι, μία οἰκονόμος, μία νοσοκόμος, καὶ ὁ ἀνάλογος ἀριθμὸς θηλαστριῶν βρεφοκόμων κλπ. Ἡ ἔλλειψις ναύσου ἀποβαίνει ἐπαισθητοτέρα ἡσήμεραι διὰ τὸν ἰκανὸν τοῦ καταστήματος πληθυσμὸν, τὸν σταθερῶς διαμένοντα ἐντὸς, καὶ διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν τελειῶν καὶ τῶν ἄλλων πνευματικῶν καθηκόντων.

Ἀπερχόμενος τοῦ «δημοτικοῦ νηπιακοῦ ὄρφανοτροφείου Ἀθηναίων» ἀπεκομίζω ἐντυπώσεις καὶ συγκινήσεις βαθεῖας. Ἐν τῇ ὑπάρξει τοῦ ἐκθέτου ὅπερ ἐκλαυθμῆριζεν, ἔβλεπον ἐκτυλιχθεῖσαν διαδοχικῶς τὴν ἐγκληματικὴν ἀστοργίαν, τὴν ἀδυναμίαν, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν. Ἡ πρώτη ἀπέθιπε τοὺς ἀγνώστους γονεῖς, τὸ ἐκθετον ἡ δευτέρα, καὶ τὴν κοινωνίαν ἡ τρίτη, πᾶσαι δ' ὁμοῦ τὸν ἄνθρωπον ἐν συνόλῳ. Ἐν στιγμαῖς ψυχικῆς ἀθυμίας καὶ σάλου, συνέθη ἴσως νὰ νύχθημεν ὅπως μὴ εἴχομεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δεσμούς προσφιλεῖς, ἡ διάσπασις τῶν ὁπίων τραυματίζει βαθύτατα τὴν καρδίαν μας. Συνέθη ἴσως νὰ νύχθημεν καὶ τι τολμηρότερον· νὰ ἡγνοοῦμεν ἐντελῶς ἐκείνους, εἰς οὓς ὀφείλομεν τὴν

ζωὴν.... Τούτο εἶνε παραλήρημα ψυχικοῦ πυρετοῦ. Ἡ ἠθικὴ ἡμῶν κατάστασις πασχόντων ἐκ τῆς στερήσεως προσώπων ἀγαπητῶν δύναται ἴσως νὰ ἐξηγήσῃ πρὸς στιγμὴν χωρὶς ὅμως καὶ νὰ δικαιολογήσῃ τοιοῦτον παραλογισμόν. Ὑπὸ τὰς συνθηεῖας καὶ τὰς προλήψεις τῆς ἀνθρωπότητος, διαρκεῖς ὅσον καὶ αὐτή, τὸ συναίσθημα τῆς νοθείας, διὰ τὰς φιλοτίμους καὶ ἀγερώχους ψυχὰς, θὰ τάσσηται μεταξὺ τῶν πρωτευουσῶν ἠθικῶν συμφορῶν. Δὲν εὐθύνεται βεβαίως διὰ τὸ μειονέκτημά του τοῦτο ὁ ἀπόκληρος, ἀλλὰ καὶ πότε ἡ κοινωνία ὑπῆρξε δικαία;....

Προσβλέπων πρὸς τὰ πλάσματα ἐκεῖνα ἄτινα ἐθώπευον, μίαν ἀπηύθυνον ὑπὲρ αὐτῶν σιωπηλὴν εὐχὴν. Ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς νεότητος, ὅτε ψυχὴ καὶ καρδία διανοίγεται εἰς τὰ ποιητικώτερα καὶ εὐγενέστερα τῶν αἰσθημάτων, νὰ μὴ συναντήσωσι πρὸ αὐτῶν τὴν πικρὰν καὶ ἀγροίκον εἰρωνεῖαν, δι' ἧς κοινωνία ἀδικος, κοινωνία ἀδιαφόρως ἐγκληματοῦσα ἄλλ' ἀδυσώπητος πρὸς τοὺς καρπούς τῶν ὀλισθημάτων της, θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ πληγώσῃ τὴν εὐαίσθησίαν τοῦ ἐκθέτου. Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν προσφέρει τὴν καρδίαν του κοχλάζουσαν καὶ πλήρη πάθους εὐγενοῦς, τὴν ὥραν καθ' ἣν τείνει τὴν δεξιὰν ἵνα σφίγξῃ ἐν εἰλικρινεῖ διαχύσει τὴν χεῖρα τοῦ ὁμοίου του, ποῖος κεραυνὸς διὰ τὸ δυσμοῖρον ὄν, ἐὰν ἀκούσῃ τὴν φοβερὰν κραυγὴν «νόθε»!! Καὶ ἂν δὲν τὴν ἀκούσῃ, ποῖος σπαραγμὸς νὰ διαγνώσῃ ὅτι ἐὰν ἐμπνέῃ συμπάθειάν τινα, τὴν ἐμπνέει μόνον διότι φέρει ἐπὶ τοῦ μετώπου τὴν σφραγίδα τοῦ ὀνειδούς;

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ο ΜΠΑΡΜΠΑ - ΘΩΜΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ἀξιωθὲν πρώτου ἐπαίνου ἐν τῷ Β' διαγωνισμῷ τῆς «Ἐστίας».
(Συνέχεια ἴδε προηγ. φύλλον.)

Γ'.

Τὴν ἔλλειψιν τοῦ Μήτσου ἀνεπλήρου ὁ Χρῆστος ὁ γαμβρός, ὅστις βεβαίως συχνὰ-πυκνὰ ἐπεθύμει νὰ πηγαῖνῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μπάρμπα-Θωμᾶ, ὅπου τὸν ἐπερίμενον συμπαθῆ βλέμματα καὶ γλυκεῖαι δεξιώσεις.

Ἡ Ἀγγελικὴ ἐβοήθει τὴν πενθερὰν της, τὴ θεὰ Παρασκευή, εἰς ὅλαις ταῖς δουλειαῖς, καὶ ἐλθαῖς τῆς ἐμάζονε, καὶ κάμμιὰ φορὰ εἰτίναζε γιὰτ' ἦτανε κοπέλα ποῦ δυνόντανε, καθὼς καὶ ὁ Χρῆστος πάντοτε ἐξεβόηθαε τὸ μπάρμπα Θωμᾶ καὶ ὅτ' ἠλητρουβεῖο, καὶ ὅτ' ἀγῶγι, καὶ κάποτε, κάποτε ἐπήγαίνε καὶ ὅτ' τὴ χώρα χάριν τοῦ γέροντος.

Ἀδελφοποιηθεῖσαι αἱ δύο αὐταὶ οικογένειαι ἀμοιβαίως ἐβοηθούντο καὶ ἐθάλλοντο.

Με ὄλα τὰ γεράματα του ὁ μάρτυρα Θωμᾶς εἰργάζετο εἰς τὸ Ἐλαιοτριβεῖον, ὁ Χρῆστος ἐπῆρε κατὶ ἀφάρτου, καὶ ἡ γυναῖκες ἐσудιאלέγανε τὰς ἐλάτας, πάντες μοχθοῦντες πρὸς συντήρησιν των ἂν ὄχι πλέον.

Ὁ Χρῆστος καὶ ἡ Ἀγγελικὴ, χαριτωμένο ζευγάρι, περισσότερο ἠγαπῶντο ὅσον ὀλιγώτερον ἐβλέποντο.

Κοντὰ τὸ βράδυ-βράδυ, τοῦ ἐπήγαυε ἡ Ἀγγελικὴ ὅς τῆ Βρύση, εὔρισκε πάντοτε τὸ Χρῆστο τοῦ ἐπερίμενε νὰ ποτίσῃ τὸ ἄλογό του.

Ὅταν ἡ Ἀγγελικὴ ἔφερνε τὸ μαγέρεμμα, πρῶτος ὁ Χρῆστος ἔτρεχε νὰ τῆ ζαβοθηθῇ.

Κάθε Κυριακὴ, τοῦ ἐσυγυρίζετο ὁ Χρῆστος γὰρ τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ Ἀγγελικὴ τοῦ ἐθιλύκονε τὰ κομπιά τοῦ ὑποκαμίσου του καὶ τοῦ ἴσαζε τῆ καμίζελα του.

Με γέλωτας πάντοτε καὶ με γλυκὰ λόγια ἐπενοῦσαν τὰς ζηλευτάς ἐκείνας ἡμέρας, περιμένοντες με καρδιοχτύπι τὴν Κυριακὴν τῶν Ἀπόκρεω, ὀρισθεῖσαν ὡς ἡμέραν τοῦ γάμου των.

Ἡ Μαριῶ εἰργάζετο μετὰ πάθους καὶ θερμῆς διὰ νὰ ἐξοικονομήσῃ τι, καὶ οὕτω συμπληρώσῃ τὰ προικιά τῆς Ἀγγελικῆς τῆς, διότι με ὅλη τῆς τῆ φτώχεια ἦτανε περήφανη καὶ δὲν ἤθελε νὰ τῆς ποῦνε πῶς τὴν ἐβγαλε ζῶ-προικη.

Ἐντούτοις αἱ ἡμέραι ἐπλησίαζον, ἀλλὰ τῆς Ἀγγελικῆς τὰ προικιά δὲν ἦσαν ἔτοιμα καὶ ἡ δυστυχῆς μήτηρ καθ' ἑκάστην ἐφιλονεῖκε με τὸ γέρω Θωμᾶ, διότι ἂν καὶ ὁ Χρῆστος ἦτο κάλως καὶ τῶ ἤρσαν τὰ μαῦρα μάτια τῆς Ἀγγελικῆς, ἦτο ὅμως παιδί τῆς δουλειᾶς καὶ ἐζήλευε τὰς ἐλπίδας καὶ τ' ἀυπέλια καὶ τὰ συγύρια τοῦ σπιτιοῦ. — Ἐπαντρεύτηκα, ἔλεγε, γὰρ ν' ἀνοιξῶ σπίτι, γιὰτ' ἤξευρα πῶς ἡ Ἀγγελικὴ εἶνε δουλεύτρα καὶ νοικοκυρὰ κ' ἔχει καὶ τὸ μερδικό τῆς. — Ἀλλ' ἡ τελευταία αὕτη λέξις ποτὲ δὲν ἤχει καλῶς εἰς τὰ ὦτα τῆς μητρὸς, ἧτις πάντοτε ἐφοβεῖτο, πάντοτε εἶχεν ὑποψίαν μὴ ὁ γαμβρὸς ζητήσῃ καὶ ἄλλα προικιά, διότι οὐδέποτε τὸν ἤκουσε νὰ ὀμιλήσῃ περὶ ὧν τῶ ἔταξαν.

Καὶ δὲν ὀμοιάζε μὲν ὁ Χρῆστος λαίμαργόν τινα κτηριακὴν, ἦτο ὅμως χωρικός, γεωργός, ἐξ ἐκείνων, ὀτίνες ζευχτᾶνε ὅς τὸ ἀμπέλι τους, ἐξ ἐκείνων, ὀτίνες, καὶ πεπονημένοι, ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς ἐργασίας φορτόνονται μ' ἕνα δεμάτι κλαρὶ γὰ τὰς γίδαις, ἐξ ἐκείνων, ὀτίνες, καταβαίνοντες εἰς τὴν χώραν, ἔχουσι ὅς τὸ σακκούλι τους ψωμί καὶ τυρὶ, ἐξ ἐκείνων, ὀτίνες τρώγουσι τὴν κριθὴν καὶ πίνουσι τὸ λάγκερο καὶ πωλοῦσι τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον.

Δυστυχῶς δὲ αἱ ὑποψίαι τῆς μητρὸς, ἂν καὶ μᾶλλον ἐκ τῆς ἀγάπης ἦν εἶχε πρὸς τὴν θυγατέρα τῆς προήρχοντο, ἤρμισαν ἤδη νὰ ὑποθά-

πωνται ὡς ἐκ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ γαμβροῦ πρὸς τέλεσιν τοῦ γάμου. Διότι ἡμέραν τινὰ, ἐνῶ ἡ Ἀγγελικὴ ἔρραπτεν ἐν ὑποκάμισον βιαστικὰ-βιαστικὰ σκυμμένη ὅς τὸ βελόνι καὶ δὲν εἶδε τὸν Χρῆστον διερχόμενον, οὗτος πλησίασας τῇ εἶπε νὰ μὴ βιάζεται, γιὰτ' ὅς δὲν τὰχ' ἔτοιμα κάνουνε τὸ γάμο τὸ Πάσχα. Τότε δὲ, ὑψώσασα τοὺς γλυκεῖς ὀφθαλμούς τῆς, ἀνεστέναξεν ἡ Ἀγγελικὴ, διότι ἦσαν οἱ λόγοι οὗτοι πικροί. «— Τί λές, Χρῆστό μου; πρώτη φορὰ ὅς ἄκουσα νὰ πῆς τέτοιο λόγο», τῶ εἶπεν, ἐνῶ ἐκείνος ἀπῆρχετο. Πλὴν ὅμως καὶ παρὰ τὰ κρυφὰ δάκρυά τῆς καὶ τοὺς στεγαγμούς τῆς Μαριῶς ὁ γάμος ἀνεβλήθη, διότι τὰ προικιά δὲν ἦσαν κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ἡμέραν ἔτοιμα.

Ἐκτοτε περισσότερο ἡ Ἀγγελικὴ ἐνεθυμείτο τὸν ἀδελφόν τῆς λέγουσα ὅτι, ἂν ἦτανε ὁ Μῆτσος ἐδῶ, θεὰ γινόντανε ὁ γάμος μου. Ἀλλ' ὁ μάρτυρα Θωμᾶς εἰώπα, διότι ἐκάστη αὐτῆς λέξις ἐσφαζε τὴν καρδίαν του, διότι τὰ χεῖλη του δὲν ἐτόλμων νὰ ἐκφέρωσιν ὅτι ἤθελον, διότι ἠγάπα πολὺ τὴν ἀνεψίαν του καὶ ἐλυπεῖτο τὴν Μαριῶ. Παρηγορεῖτο ὅμως ἐφ' ὅσον ἔβλεπε τὸ Χρῆστο, ὅστις ἂν καὶ δὲν ἐφαίνετο ψυχρὸς, οὐχ ἦτο ὁ μάρτυρα Θωμᾶς διέκρινεν, ὅτι πολὺ σπανίως ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν θερμότητα τῆς Ἀγγελικῆς καὶ εἰς τὰς μητρικὰς δεξιώσεις τῆς πενθερᾶς του.

— Δὲ σὲ ἤκουσα ποτέ, ὅς νειόγαμβρος, νὰ τραγουδήσῃς, τῶ ἔλεγε μίαν ἑσπέραν εἰς τὸ δειπνὸν ἡ Μαριῶ.

— Οὐ! τοῦ μᾶς ἀφίνου ἡ δουλειὰς καὶ τὰ κτέρτια, ἀπήντησε ψυχρῶς ἐκείνος.

Ὁσήμεραι δὲ καθίστατο ζωηρότερα ἡ ψυχρότης τοῦ Χρῆστου, διότι ἐνῶ πρότερον δις καὶ τρις τῆς ἡμέρας ἤρχετο εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, παρετηρήθη, ὅτι ἀπαξ μόνον καὶ ἐπ' ὀλίγον ἤρχετο, προφασίζόμενος, ὅτι ἔχει δουλειὰς, ὅτι θὰ καταβάσῃ λάδι, ὅτι ἔχει κλάδο καὶ ἄλλα, καὶ ἄλλα μάλιστα δὲ ἡ θεὰ Παρασκευὴ ἡμέραν τινὰ ἐξύβρισε τὴ νύμφη τῆς τὴν Ἀγγελικὴν, διότι δὲν ἐπῆγε νὰ τῆς δώσῃ συχέριο νὰ ψῆσῃ. Καὶ παραπλήσια ἄλλα, μικρὰ μὲν καὶ ἄσημα καθ' ἑαυτὰ, φοβερὰ ὅμως καὶ δηλητηριώδη διὰ τὰς ἀλγούσας καρδίας, διεδραματίζοντο ἀπὸ τῆς ἀναβολῆς τοῦ γάμου.

Ἡ πρώτη χαρὰ καὶ ἀνθηρότης τῆς Ἀγγελικῆς βαθμηδὸν μετέπιπτε, καὶ ἂν οὐδέποτε ἐτόλμα νὰ ἐκφέρῃ τι, ἐπροδίδετο ὅμως, διότι ἀπὸ τὰ ῥοδαλὰ χεῖλη τῆς ἐξηλείφθη ὁ γέλως καὶ ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ἡ ζωηρότης.

Ἡ Ἀγγελικὴ, ἡ μηδέποτε αἰσθανθεῖσα χαρὰν, ἐχαιρέτισεν ἐν τῶ προσώπῳ τοῦ Χρῆστου τὴν εὐτυχίαν τῆς, ἐνθυμουμένη δὲ τὰς ἀνασκιρτήσεις τῆς καρδίας τῆς κατὰ τὴν πρώτην ἐκείνην ἑσπέραν, καθ' ἣν ἐκαμάρονε τὸ Χρῆστο ὅς τὸ

πλευρό της, και παραβάλλουσα ταύτας πρὸς τοὺς ναρκώδεις φόβους τῆς σήμερον, ἐμελαγχόλει και ἀπαίσια ἐσκέπτετο.

Ἡμέραν τινά, εὐρισκαμένη μόνη, ἤρχισε νὰ κλαίῃ μὴ νοήσασα τὴν μητέρα της εἰσελθοῦσαν.

— Γιατί κλαίς, Ἀγγελικὴ μου; τὴν ἠρώτησεν ἡ δυστυχῆς μήτηρ· αὐτὴ δὲ παραχθεῖσα, ὕψωσε τοὺς θολοὺς ὀφθαλμούς της και εἶπε· «—Εθυμήθηκα τὸ Μῆτσον», σπογγίσασα ἐνταυτῷ τὰ δακρυά της· πλὴν ὄχι, κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔκλαιεν ἡ Ἀγγελικὴ διότι εἶδε διερχόμενον τὸ Χρῆστον, χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια του νὰ τὴν χαιρετίσῃ.

Ὁ μπάριμπα Θωμᾶς σκεπτικὸς και ἐνωχλημένος ἐφαίνετο, ὡς ἐκ τῆς ψυχρότητος μεθ' ἧς και πρὸς αὐτὸν ἔτι ἐφέρετο ὁ Χρῆστος, ὃν διάφορον ὄλως ἐνόμιζεν, ὥστε πολλάκι· ἠθέλησε νὰ γράψῃ και τοῦ Μήτσου περὶ τούτου, ἀλλὰ, φοβούμενος μὴ ἔτι μᾶλλον ἐπαυξήσῃ τὸ κακόν, ἀνέβαλλε καθ' ἐκάστην, σκεφθεὶς ὅτι προτιμότερον εἶνε τῇ παρεμβάσει τοῦ παππᾶ νὰ πληροφορηθῇ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ γαμβροῦ του. Ἐϋρὼν λοιπὸν τὸν παππᾶν τῷ ἐξεμυστηρέυθη πάντα, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ ἡμιλήσῃ τοῦ Χρήστου, ὅπως ἔξερει ἡ ἀγιωσύνη του μετ' ἄλλοι.

Και ὁ μὲν ἱερεὺς ἔκαμε τὸ καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ μάτην, ὁ πολυάσχολος Χρῆστος ἄγρον ἠγόρασε, τυπικῶς μόνον και χάριν τῶν συγχωριανῶν του ἐπισκεπτόμενος ἐνίοτε τὸ γέρω Θωμᾶ, ὀλίγον δὲ φροντίζων νὰ ἐξαλείψῃ τὴν κατάδηλον ἤδη διάστασιν.

Ἄλλ' ἡ Μαριῶ, γυνὴ και μήτηρ συνάμα, τὰς γυναικειᾶς δολοπλοκίας διπλῶ ὀφθαλμῷ διαβλέπουσα, ποσῶς δὲν ἐπειθετο, ὅτι ἐξ ἑαυτοῦ ὁ Χρῆστος ἐφέρετο πρὸς αὐτοὺς τοσοῦτον ἀνοικεῖως, ἀλλ' ὅτι κακὸς τις ἕτερος δαίμων ὑπεκίνει τὰς φιλοκτηόνους διαθέσεις του. Διότι ἡμέραν τινὰ ἡ συμπεθερά της ἡ Παρασκευὴ, ἡ και μήτηρ τοῦ γαμβροῦ, γαυριώσα ἔλεγεν, ὅτι τοῦ παιδιοῦ της τοῦτο πεπε νὰ πάρῃ βίον, γιατί εἶνε μοναχογιὸς κι' ἀδελφάδαις δὲν ἔχει. Δικαιῶς ὅθεν ἡ Μαριῶ ὑπενόει, ὅτι ἐκ τῆς μητρὸς τοῦ Χρήστου προήρχετο ἡ ψυχρότης του.

Και ἡ Μαριῶ δὲν ἐφοβεῖτο μὴ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς μείνῃ ἄγαμος, διότι ἐν ᾧ τόπῳ ἔζων οἱ γαμβροὶ γυρεύουσι νυφάδαις, ἀλλὰ διότι ἦτο μεγάλη ἡ προσβολὴ και φοβερὰ ἡ περιφρόνησις νὰ χαλάσῃ ὁ γάμος μετὰ τριῶν μηνῶν συνοίκησιν τοῦ γαμβροῦ και τῆς νύμφης. Τοῦτο εἶνε διὰ τὸν ἄγρον χωρικὸν δίλημμα ζωῆς και θανάτου, δι' ὃ και ἔτι μᾶλλον ὁ γέρω Θωμᾶς ἐσκέπτετο τὰς συνεπειὰς και τὴν διὰ βίου ἔχθραν, ἣτις ἐπὶ ὅλας γενεαῖς θὰ ὑφίστατο μεταξύ τῶν δύο οικογενειῶν των, ἡ ὅτι ἡ Ἀγγελικὴ δὲν θὰ ἐνυμφεῖτο τὸν Χρῆστον.

Ὡς ἐκ τούτου ὁ πεπειραμένος γέρων ὄλαις

δυνάμεσι προσεπάθει νὰ μεταπεισῃ τὸν γαμβρόν· και τοι δὲ οὗτος οὐδέποτε ἐξέφευγεν, ὅτι δὲν θὰ στεφανωθῇ τὴν Ἀγγελικὴν, οὐχ ἦττον ὅμως τὰ πράγματα τοῦτο ἐδείκνυον, διότι ἐνῶ διὰ τὸ Πάσχα δὲν ἐμεσολάθει ἡ δεκαπενθημερία μόνον, ἐν τούτοις οὐδὲ λόγον ἔκαμε περὶ τοῦ προσεγγίζοντος γάμου του, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἠτοιμάζετο. Πάντες δ' ἐν τῷ χωρίῳ διέδιδον, ὅτι ἐχάλασεν ὁ γάμος τῆς Ἀγγελικῆς, και πάντες ἐμέμφοντο τὸν Χρῆστον διὰ τοῦτο.

Μάτην ὁ μπάριμπα Θωμᾶς ἀνέβαλλε νὰ γράψῃ τοῦ Μήτσου και νὰ διδῇ ἐντασιν εἰς τὴν γεροντικὴν ὑπομονὴν του και νὰ παρακαλῇ συγγενεῖς και φίλους νὰ ἡμιλήσουν τοῦ Χρήστου διὰ τοῦτο, διότι ἡ Λαμπρὴ ἦλθε και διῆλθε πικρά, χολώδης, ἀλλ' ὁ γάμος δὲν ἐγένετο, προφασισθέντος τότε τοῦ γαμβροῦ, ὅτι δὲν ἦτο ἔτοιμος.

Ἡ Μαριῶ και ἡ Ἀγγελικὴ ἦσαν ἐξ ἐκείνων τῶν ὑπάρξεων, αἵτινες ἐγείρονται στενάζουσαι και κατακλίνονται δακρυροῦσαι, ἐξ ἐκείνων, αἵτινες λικνιζόμεναι ὑπὸ τῆς δυστυχίας ἀδυνατοῦσι νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχει χαρὰ και γέλως, ἂν δὲ ποτε ἐχάρησαν διὰ τι στιγμιαίως ἡ ἐγέλασαν, ἐμμοῦνοντο και τότε τοὺς ἄλλους, διὸ και τὸ ποτήριον τοῦτο ἐκένωσαν μέχρι τρυγὸς σιωπήσασαι.

Πλὴν μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ Ἀγγελικὴ ἦτο νεᾶνις, ἄνθος, ὅπερ ἂν και οὐδέποτε ἐθωπευθῇ ὑπὸ χρυσιζουσῶν ἠλιακῶν ἀκτίνων, εἶχεν ὅμως φύλλα χλωρά, χρῶμα, πελιδνὸν μὲν ἀλλὰ πάντοτε χρῶμα ζωῆς, και ἀπὸ τῆς ἀναβολῆς ἡ μᾶλλον τῆς ματαιώσεως τοῦ γάμου της ἐπλημμύρει ἡ καρδιά της ἀπελπισίας και ἡ διάνοιά της σκότους. Δὲν εἰργάζετο, δὲν ἐκαλλωπίζετο, δὲν ἐγέλα, πλὴν οὔτε ἔκλαιε, διότι ἡ καρδιά φθίνουσα ἀποξηραίνεται.

Τὴν χθὲς ἔτι ἀνθούσαν εὐτυχίαν της, ὑφ' ἧς ἐγαλουχεῖτο και ἀφ' ἧς ἠρύετο χαρὰν, ζῶν, ἔβλεπεν αἰφνιδίως τρεπομένην ἐπὶ τὸ ἀντίθετον, διότι ἡ δυστυχῆς ἦτο μικρὰ ἀκόμη και δὲν εἶχε γνωρίσει ἐν τῷ κόσμῳ ἢ τὰ δύο ἄκρα μόνον, βαθεῖαν δυστυχίαν και ὀλίγας στιγμὰς εὐτυχείας.

Ὁ γέρων Θωμᾶς βλέπων, ὅτι οὐδέποτε ἡ τύχη ἐγέλα αὐτῷ εἰλικρινῶς, ἀλλ' ὅτι τούναντιον και κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ βίου του ὤφειλε νὰ ὑποστῇ τὴν πικροτέραν πασῶν τῶν θλίψεων, ἠναγκάσθη πλέον, ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του, νὰ παρηγορῇ τὴν δυστυχισμένην ἀνεψιάν του, ἣν ὁσημέραι ἔβλεπε φθίνουσαν και τηκομένην, ψιθυρίζων ὡσεὶ μοιρολογῶν τὴν κοινὴν παροιμίαν· «χαρὰ σ' ἐκεῖνο τὸ κακὸ ποῦ ἔθρηθ' ἡ μοναχὸ του».

Ἐγράψε τέλος και τοῦ Μήτσου τὰς λεπτομερείας τῶν διατρεξάντων παραινῶν συνάμα αὐτὸν και ἐν τῇ ἐπιστολῇ του νὰ κάμῃ ἴσαν φρόνιμος ἄνθρωπος, διότι ὁ γέρων ἐγνώριζε τὸν

χαρακτήρα τοῦ ἀνεψιῦ τοῦ καὶ ἠσθάνετο πόσον δυσωϊνιστος θὰ τῷ ἐφαίνετο ἡ ἐπιστολὴ αὕτη. Ἀλλὰ πρὶν ἢ λάβῃ ἀπάντησιν, ἡμέραν τινα ἔμαθεν εἰς τὴν χώραν, ὅτι τὸ 12^{ον} τάγμα, παρ' ᾧ ἦτο κατατεταγμένος ὁ Μῆτσος, διατάχθη νὰ μεταβῇ αὐτόθι. Καὶ ἠυχαισθήθη μὲν, διότι θὰ ἔβλεπε τὸ Μῆτσό του μὲ στολή, ἀλλ' ὄχι τόσο, διότι ἐφοβεῖτο συμπλοκὴν τινα μετὰ τοῦ Χριστοῦ.

Ὡς ἀκτίς ὁμοῦ χαρᾶς ἔλαμψεν ἡ εἰδήσις αὕτη εἰς τὰ πρόσωπα τῆς μητρὸς καὶ τῆς Ἀγγελικῆς, διότι ἐπίστευσαν αἱ δυστυχεῖς, ὅτι ὁ Μῆτσος θὰ ἠδύνατο νὰ μεταπεισῇ τὸν Χριστόν.

Ἐντούτοις τὸ τάγμα ἦλθε καὶ ὁ γέρω Θωμᾶς μὲ τὴ νύφη τοῦ καὶ τὴν ἀνεψιάν τοῦ μετέβησαν νὰ ὑποδεχθῶσι τὸν Μῆτσον, ὃν πράγματι εἶδον ὕψι, εὐρωστον, παλληκᾶρι, τὸν ἠσπᾶσθησαν, τὸν ἐνηγκαλίσθησαν μὲ παλμούς καὶ δάκρυα χαρᾶς. Ἐκεῖνος ὁμοῦ ἀνυπομόνας ἠρώτα νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ γαμβροῦ τοῦ, καὶ ἐφαίνετο τοσοῦτον τεταραγμένος ὥστε θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐπιλημύρου ὀργῆς.

Ὁ ἀδελφὸς ἀνὰ στιγμὴν στρεφόμενος πρὸς τὴν ἀδελφήν, ἣν ἔβλεπε χλωμὴν, τὴν ἐπαρηγόρει, μᾶλλον προσπαθῶν νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ ἄλλος τῆς καρδίας τῆς, ἐκεῖνη ὁμοῦ ἐσιώπη, διότι ἐπέθυμι νὰ τῷ εἴπῃ πλείονα ὅσων ἠδύνατο. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ σάλπιγξ ἠχῆσασα αἰφνιδίως ἀπέσπασε τὸν Μῆτσον τόσο φιλτάτων προσώπων.

Καὶ ἐλυπήθησαν μὲν διότι ἐπ' ὀλίγας μόνον στιγμὰς εἶδον τὸ Μῆτσό, ἠσθάνθησαν ὁμοῦ ἐν τῇ βαρυθυμώσει αὐτῶν καρδίᾳ παρήγορον ἀνακούφισιν.

Καθ' ὁδὸν ὁ γέρων συνεβούλευε τὰς γυναῖκας νὰ μὴ παροξύνωσι τὸ Μῆτσό, φοβούμενος μείζονα κακά, καὶ δυστυχῶς δὲν ἐψεύσθη, διότι τὴν προσεχῇ Κυριακὴν ἐπὶ ἡμερησίᾳ ἀδείᾳ ὁ Μῆτσος ἐλθὼν εἰς τὸ χωρίον, πρῶτον κατηυθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Χριστοῦ, ὃν εὐρὼν παραφόρως ἐξύθρισε καὶ ἠπειλῆσε, τοῦθ' ὅπερ κατεφόβισε τὸν γέρω - Θωμᾶν καὶ τὰς γυναῖκας, ὥστε τοῦ λοιποῦ ἐνήργησαν ἵνα μὴ τῷ χορηγῆται ἄδεια.

Ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ἐκεῖνη οἱ στεναγμοὶ καὶ τὰ δάκρυα ἐπηύξανον, ὥσει τὰ ἄθωα ἐκεῖνα πλάσματα ἐξώφλου προπατορικᾶς ἀμαρτίας.

Τὰ πρόσωπα τῆς Μαρίας καὶ τῆς Ἀγγελικῆς ἰδίως ἠλλοιώθησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐνόμιζέ τις, ὅτι, ὑπὸ τοὺς διαφανεῖς ὀφθαλμούς των, διαβλέπει τρέμον, σβύνον τὸ φῶς τῆς ψυχῆς των.

Ἡ Ἀγγελικὴ δὲν ἦτο πλέον ἡ ροδαλὴ ἐκεῖνη χωριατοπούλα, ἀλλὰ ἡ μάρτυς παρθένος ἡ προπαρασκευαζομένη νὰ καταλίπῃ σῶμα παγερόν διὰ ψυχὴν ἀγνήν.

Καὶ ἔβλεπέ τις νύκτα καὶ ἡμέραν ἐν τῷ προσώπῳ ἐκείνῳ τῷ προκαλοῦντι τὴν συμπάθειαν,

διότι εἶχε πάντοτε τοὺς γλυκεῖς ὀφθαλμοὺς ὕγρους, τὰ χεῖλη κλειστὰ καὶ τὰς παρειὰς ὠχρὰς.

Ἄλλ' ὁ μπάριμπα Θωμᾶς;

Ὁ μπάριμπα Θωμᾶς ἐρρίφθη εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀνέλπις, βλέπων τὸν θάνατον ἐκ τοῦ σύνεργου, εἰργάζετο ὥσει εἶχεν ἡλικίαν νέαν καὶ πολυάριθμον οἰκογένειαν. Πάντοτε σιωπῶν, πάντοτε κατηφῆς, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, κυρτούμενος ὅλως ὑπὸ τὴν λάγιαν αὐτοῦ κάππαν, ὑφίστατο μετ' ὑπομονῆς τὰ πάντα, διότι, ὡς ἔλεγεν, — ὅπ' ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς παιδεύει.

Συχνότατα κατέβαιναν εἰς τὴν χώραν διὰ νὰ βλέπῃ τὸ Μῆτσό, ἀλλὰ πάντοτε ἐπέστρεφε σύννους καὶ τεταραγμένος, διότι ὁ Μῆτσος, τοσοῦτον ὀρμητικῶς καὶ μανιωδῶς ἐξεφράζετο κατὰ τοῦ Χριστοῦ, ὥστε οὐδέποτε ὁ γέρων ἐπέθετο, ὅτι θὰ ἠδύνατο τοῦ λοιποῦ οἱ δύο οὗτοι νὰ ζήσωσιν ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ.

Νεαρὸς ὁ Μῆτσος καὶ χωρικός καὶ στρατιώτης, ἠσθάνετο σφόδρα τὴν προσβολὴν ἐκείνην, καὶ δὲν θὰ ἀπέφευγε βεβαίως νὰ ἐκδικηθῇ ἐπὶ εὐκαιρίᾳ. Δικαίως ὅθεν ὁ μπάριμπα Θωμᾶς ἐταράττετο ἀκούων τὸν ἀνεψιὸν τοῦ ἀπειλοῦντα, ὅτι θὰ πῆ τὸ αἷμα τοῦ ἀτίμου ἐκείνου ἀνθρώπου.

Πολλάκις ἡ Μαρὶὼ καὶ ἡ Ἀγγελικὴ ἠρώτων τὸν γέροντα, ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς πόλεως, τὴν αἰτίαν τῆς τοσαύτης τοῦ μελαγχολίας, πλὴν ἐκεῖνος ἐσιώπη, διότι δὲν ἤθελεν ἐπὶ πλέον νὰ ἐπαυξήσῃ τὰ ἄλλη των. Ἡ Μαρὶὼ ὁμοῦ ἦτο μήτηρ καὶ ἐνοεῖ, δι' ὅ συχνὰ - συχνὰ κατηράτο τὸν ἀχρόνιαγο τὸ Χρῆστο, ποῦ τῆς ἔφερε τέτοια δυστυχία ὅς τὴ φτώχεια τῆς.

Καὶ βεβαίως θὰ ἠύχετό τις τὰ δεινὰ των νὰ εἶχον τέρμα τὰς ἀρὰς ταύτας καὶ τὰ δάκρυά των, διότι βαθμηδὸν ὁ χρόνος θὰ ἐκάλυπτε μὲ λήθην τὰς ἀφυπνισθείσας ἐκεῖνας εὐτυχεῖς ἡμέρας, ἂν ὄχι τὰς ἀνοιχθείσας πληγὰς τῶν καρδιῶν των. Ἀλλὰ, δυστυχῶς, ὄχι, διότι ἡ τύχη των ἦτο σφόδρα ἀπνήης.

Ὁ Μῆτσος ὀργίλος καὶ ἀποφασιστικός, αἰσθανόμενος τὴν καρδίαν τοῦ αἰμάσσουσιν καὶ διψῶσαν ἐκδικήσεως, δὲν ἐδίστασε, νύκτα τινα σκότους καὶ χειμῶνος, ἀφανῆς νὰ διέλθῃ τοὺς στρατῶνας καὶ ποδὶ πτερωτῶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ χωρίον, ὅπερ μόνον μίαν ὥραν τῆς πόλεως ἀπέχε, διὰ νὰ εὕρῃ τὸ Χρῆστο καὶ κορεσθῇ ἐκ τοῦ αἵματός του.

Οὐδεὶς γνωρίζει ποῦ ὑπάγει καὶ τί πράττει, ὅταν ἡ διάνοιά του ναρκοῦται ὑπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις μεθυούσης καρδίας!

Καὶ, κακῇ τύχῃ! μόλις πλησιάζει εἰς τὸ χωρίον, βήματα πλατέα ἵππου τὸν σταματῶσιν ὀπισθεν μίᾳς ἐλαίας.

Ἦτο τὸ ἄλογον τοῦ δυστυχοῦς Χριστοῦ, ὅπερ ἐκεῖνος ὠδήγει, νύκτωρ κατερχόμενος εἰς τὴν χώραν δι' ἐργασίαν.

Ὁ Μῆτσος τὸν διακρίνει ἀλλὰ φοβεῖται, διότι μελετᾷ ἐγκλημα, καὶ ὑποχωρεῖ ὀλίγον, ἐνῶ ἐνταυτῷ ἐγείρει τὸ ὄπλον του, ὡσεὶ θέλων νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ἀπόφασίν του, καὶ μετὰ στιγμὴν πυροβολεῖ.

Ὁ πυροβολισμὸς ἦτο κωφός, διότι ἔπεσεν ἐπὶ σώματος.

Ὁ ἵππος ἀφηνίσε, στεναγμὸς βαθὺς ἐξῆλθε τῶν ἡμικλείστων χειλέων τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου, ἐνῶ ὁ νεαρὸς φονεὺς, ταχὺς ὡς ἀστραπή, μετ' ὀλίγον ἐκοιμάτο ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν βελόνταρ του, διότι καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς τὸν στρατὸν ὡς ἐξῆλθε.

Τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ ὕπνος ἐδέσποζε πάντων, ἀλλὰ τίς οἶδε τί φρικῶδες ὄνειρον κατεσπάραζε τὴν δυστυχῆ μητέρα τοῦ Χρήστου, καὶ τίς ἀπαισιος ροχαλισμὸς ἀφύπνισε τὸν γέροντα-Θωμᾶν.

Ἐντούτοις τὸ μέλαν περιβλήμα τῆς νυκτὸς ἦρθη καὶ γαλακτώδη χροιάν ὁ οὐρανὸς λαμβάνων, ἀπεκάλυπτεν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ χωρίου τὸ μοιραῖον ἐκείνο πτώμα. Τὸ εἶδεν εἰς, καὶ ἐσιώπησεν, ἄλλος, σφραγίσας τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀπῆλθεν, ἀλλὰ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐμαρτύρει τὸ ἐγκλημα, καὶ πρὶν ἢ ὁ ἥλιος διαλύσῃ τὴν παγερόν νυκτίαν πάχνην, ὑπὸ τοὺς διατῆρους θρήνους δυστυχοῦς μητρὸς καὶ τὰς ὀξείας οἰμωγὰς συγγενῶν καὶ φίλων μετέφερον τὸ πτώμα εἰς τὴν οἰκίαν.

Πλὴν ἡ Παρασκευὴ ἠδύνατο νὰ κλαίῃ καὶ νὰ φωνάζῃ, ἀλλ' ἡ δυστυχῆς Μαρῖῶ, ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ τερατώδους ἐκείνου γεννήματος τῆς νυκτὸς, ἔπεσε λιπόθυμος καὶ οὐδὲ ὤφειλε, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ κλαίῃ.

Ἡ Μαρῖῶ ἐπὶ ξυλίνου κρεββατίου ἡμιθανῆς, ἡ δυστυχῆς Ἀγγελικῆ πλησίον τῆς καθημένη μετὰ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας καὶ κλαίουσα, ὁ δυστυχῆς γέροντα μετὰ τὴν σκουφίαν του μέχρις ὀφρύων, περιτετυλιγμένος εἰς τὴν πεπαλαιωμένην κάππαν του καὶ καθήμενος παρὰ τὴν ἰσβεσμένην ἀνθρακίαν τοιαύτη ἦτο ἡ ἐσωτερικὴ εἰκὼν τῆς οἰκίας ἐκείνης, διότι ἡ Παρασκευὴ ἀπώλεσε τὸν υἱὸν τῆς, καὶ πάντα ταῦτα τὰ πλάσματα θὰ ἀπέτινον τὸ χυθὲν αἷμά του.

Καὶ δὲν ἐβράδυνε τοῦτο νὰ καταστῇ ψηλαφτόν, διότι ὁ φονεὺς τοῦ Χρήστου, ἂν καὶ κεκαλυμμένος ὑπὸ τὸν πυκνότερον πέπλον τοῦ μυστηρίου, ὑπῆρχεν ὅμως, ὡς πάντες ἐπίστευον, ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Ἀγγελικῆς. Ἀλλὰ τίς ἦτο οὗτος; αἱ γυναῖκες ὄχι, ἔλεγον πάντες, ὁ Μῆτσος, ἐπίσης ὄχι, διότι οὔτε ἄδεια τῷ εἶδιδετο, μόνος συνεπῶς ἐναπέμενεν ὁ μπάριμπα Θωμᾶς.

Καὶ τοῦτο μὲν οὐδέως πεποισθῶς ἐμαρτύρει, πλὴν ὅμως πάντες ἠσυχάζοντο νὰ ὁμολογῶσι. Διαδοθεῖσα δὲ ἡ ἰδέα αὕτη ἐπέφερε τὴν εἰς φυλάκας καθιερξίν τοῦ δυστυχοῦς γέροντος.

Ἡδὴ μὴ ἐρωτᾶτε περὶ τῆς Μαρῖῶς καὶ τῆς

Ἀγγελικῆς, διότι ἔδει τὸ μελανοδοχεῖόν μου νὰ πληροῦται αἵματος καὶ οὐχὶ μελάνης, ὅπως ἐπιχειρήσω ἰσχνὴν μόνον περιγραφὴν τῆς θέσεως τῶν δύο ἐκείνων μαρτύρων. Ἄς τὰς ἀφήσωμεν κάλλιον νὰ ἐρωποῦν ὑπὸ τὸν ἐρεβώδη ὀρίζοντα τῆς ἀπηνόους τύχης των.

Ὁ μπάριμπα Θωμᾶς ἦτο εἰς τὰς φυλάκας καὶ ἦτο εὐχαριστημένος, δὲν ἐλυπεῖτο, δὲν ἐστέναζεν.

Ὁ θέλων νὰ φιλοσοφήσῃ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦτου πρέπει νὰ ἦνε Σωκράτης, Ἰησοῦς διότι, ὡσεὶ τὰ δεσμὰ τῷ παρεῖχον ἐλευθερίαν, ὡσεὶ τὸ σκότος τῆς φυλακῆς ἐρεγγεν εἰς τὴν ψυχὴν του, ἐφάνετο ἀτάραχος, ἤρεμος, καὶ δὲν θὰ ἐδίσταζέ τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ γέροντα ἐκείνος, πράξας τὸ ἐγκλημα, δὲν ἠλέγχετο, διότι δικαίως ἐτιμωρεῖτο.

Ἄλλ' ὁ μπάριμπα Θωμᾶς, ὁ φέρων ἐπὶ τῆς βράχειος του 75 ἐτῶν ἡμέρας πόνων καὶ κόπων, ἐπίστευεν ἢ μᾶλλον ἐγνώριζεν, ὅτι ὁ ἀνεψιὸς του εἶνε ὁ φονεὺς, δι' ὃ καὶ χάριν τῆς νεαρᾶς ἐκείνης ὑπάρξεως, ἦν ἀνέθρεψε καὶ ἐναντίον τῶσων τῆς τύχης καταδρομῶν, χάριν τῆς Μαρῖῶς καὶ τῆς ἀγαπημένης του Ἀγγελικῆς, ὠμολόγησε μετὰ γλῶσσαν σιδηρᾶν, ὅτι ἐκείνος ἦτο ὁ δολοφόνος τοῦ Χρήστου.

Ἐσκέφθη ὁ γέροντα, ὅτι ἡ ἡμέρα αὐτοῦ ἔβαινε πλέον εἰς τὴν δύσιν τῆς, καὶ προτίμησεν ὑπὲρ τῶν νεαρῶν χρόνων τοῦ ἀνεψιοῦ του νὰ θύσῃ τὸ ἀμυδρόν λυκόφως τοῦ βίου του.

Ἡ διήγησίς μας θὰ ἦτο ἐντελής, πιστεύομεν, μέχρι τῆς ἄνω στιγμῆς, ἐὰν τὸ ἀπροσδόκητον τραγικὸν τέλος τοῦ δυστυχοῦς μπάριμπα-Θωμᾶ δὲν παρεῖχε πράγματα ἀκόμη ἀφηγήσεως.

Ὁ γέροντα πάντοτε ὠμολόγει, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ἐνοχος καὶ παρὰ τὴν θέλησιν μάλιστα τοῦ ἀνεψιοῦ του, ὅστις εἶχεν ἅπασαν τὴν τόλμην νὰ παρουσιασθῇ τὴν ἐπιούσαν πρὸ τῆς δικαιοσύνης, ἐὰν μὴ ἀνεχαιτίζετο ὑπὸ τῶν δακρύων τῆς μητρὸς του καὶ τῆς Ἀγγελικῆς. Οὐδεὶς ὅμως ἐπίστευεν, ὅτι τὸ δικαστήριον θὰ προκατελαμβάνετο τοσοῦτον ὑπὸ τῶν γόνων τῆς θειᾶς Παρασκευῆς, ὥστε καθόλου νὰ παραβλέψῃ τὴν ἀπάτην, ἣν ἐκείνος ἔκαμε τῆς καλῆς Ἀγγελικῆς, τὴν συμπαθῆ ἡλικίαν τοῦ γέροντος κατηγορουμένου, τὸ σκοτεινὸν τῶν μαρτυριῶν τέλος, καὶ, σκληρόν! ἰὰ γράψῃ ἐρυθρὰ μελάνη τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τοῦ δυστυχοῦς μπάριμπα Θωμᾶ.

Οὐδεὶς ποτὲ ἤλπιζεν, ὅτι ἡ δικαιοσύνη δι' ἐγκλήματος θὰ ἐξεδίκετο ἐγκλημα, καὶ πάντων ἡ συνείδησις ἐκλονίσθη, διότι οὐδεὶς ποτὲ ἐπίστευσεν, ὅτι αἱ τρέμουσαι ἐκεῖναι χεῖρες ἐκηλιδῶθησαν ποτε μετὰ αἷμα ἀνθρώπινον.

Ὁ δυστυχῆς μπάριμπα Θωμᾶς ἀκούσας τὴν καταδίκην του, ἀπαγγελλεῖσάν στόματι τοῦ ὑπάτου ἀρχηγοῦ τῆς δικαιοσύνης, ἐστέναζεν, ὑψώσας τοὺς ἀφεγγεῖς αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς, ὡσεὶ θέλων νὰ εἴπῃ τι, ἀλλ' αἱ λέξεις του κατεπνίγησαν ἐν ἐνὶ

βαθεί γογγυσμῷ, ὃν ἀφῆκε νὰ ἐξέλθῃ, δίκην ἀράς, τῶν πελιδνῶν χειλέων του, καὶ ἤρεμος, παραδοθεὶς εἰς τοὺς στρατιώτας, ἐπορευθῆ εἰς τὰς φυλακάς.

Ἀπέθανεν ἔκτοτε, δυνάμεθα νὰ γράψωμεν, διότι ἄσιτος, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, κατέκειτο ἐν τῇ σκοτεινῇ ἐκείνῃ φυλακῇ, ἥτις, ὡς φαίνεται, καθ' ὑποτύπωσιν ὠκοδομήθη τῶν τρωγλῶν τοῦ Ἄδου, οἰοῦντι ἐξοικειοῦσα, ζῶντας ἔτι, τοὺς ὄπαδους τοῦ Χάρωνος, πρὸς τὴν αἰώνιον αὐτῶν κατοικίαν.

Τὴν προτερίαν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως ὁ γέρον ἐξωμολογήθη, ὡς δ' ἐλέχθη κατόπιν, τὸ μόνον παράπονόν του ἦτο, ὅτι δὲν τὸν ἄξωσε ὁ Θεὸς νὰ ἰδῇ τ' ἀνεψιδιά του ὅπως τῷλεγ' ἡ καρδιά του, καὶ ὅτι θὰ τὸν ἐνεταφιάζον ὡς κακοῦργον.

Ἐντούτοις ἡ ἀπόφασις ἐξετελέσθη καὶ ὁ μάρμα Θωμᾶς ἀναίσθητος ὄλωσ, τὸν Θεὸν ἐπικαλεσθεὶς καὶ εὐχθεὶς τὴν Ἀγγελικὴν καὶ τὴν Μαρῶν μόνον, διότι μάτην ὁ ἀδρανὴς αὐτοῦ ὀφθαλμὸς ἐζήτηε τὸ Μῆτσο, ὠδηγήθη ἐπὶ τὸ ἰκρίωμα, ἐν ᾧ καὶ αὐθωρεὶ ἐξέπνευσε, πρὶν ἢ ὁ κατηραμένος ἐκείνος λαίμοστόμος μολύνη τὸ ἀθῶον αἷμά του.

Οὕτω δὲ ὁ δυστυχὴς μάρμα Θωμᾶς δὲν ἐζησε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπέθανε διὰ τοὺς ἄλλους.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΙΩ. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ

ΤΑ ΣΠΙΡΤΑ

Ὅτε τὸ πρῶτον ἐφάνθησαν εἰς τὰς χώρας ἡμῶν τὰ χημικὰ πυρεῖα, κατὰ τὸ ἔτος 1834, ἄκρως ἐθαυμάσθη καὶ τούτων ἡ ἐφεύρεσις, ἡ σχετικῶς μὲν πρὸς ἄλλας οὐχὶ μεγάλη, ἀλλ' ὅμως εὐεργετικωτάτη. Καλῶς ἐνθυμοῦμαι τὸν καιρὸν ὅτε, ὅπως ἀνάψῃ τις φῶς, ἀπῆρτετο νὰ ἦναι ἐφωδιασμένος τέσσαρα τινὰ διάφορα πράγματα χάλυθα, χάλικα, ὕσκαν καὶ θεῖον καὶ εἰς μὲν τὸν χάλυθα ἐδίδετο συνήθως τὸ σχῆμα ὠτὸς ἀνθρωπίνου, ἠνεωγμένον κατὰ τὸ μέσον, ὁ δὲ χάλιξ ἦτο πάντοτε τετράγωνος, λεπτυνόμενος εἰς τὰ περίξ, ἡ ὕσκα δὲ, σπανίζουσα παρ' ἡμῖν ὀσημέραι καὶ μόλις εὐρισκομένη εἰς τὰ φαρμακεία ὡς κρατητικὴ τοῦ αἵματος, ἠφθόνη τότε παρὰ παντὶ ὀσποῶλη, ἔνεκα τῆς πολλῆς χρήσεως αὐτῆ κατασκευάζεται ἐξ ἀγαρικοῦ φυομένου εἰς τὰ δάση, ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τῶν μεγάλων δένδρων, κοπανίζεται ὥστε νὰ γίνῃ ἀπαλωτάτη, ξηραίνεται, καὶ οὕτω καθίσταται εὐφλεκτος· τέλος, τὸ θεῖον ἐπωλεῖτο εἰς σχῆμα μακρῶν θουαλλιδῶν ἐκ βάμβακος βαπτισμένου ἐν αὐτῷ. Ἐλαμβάνετο ὁ χάλιξ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ λιχανοῦ καὶ τοῦ μέσου δακτύλου, ἐτίθετο ἐπ' αὐτοῦ τμήμα τῆς ὕσκας πιεζόμενον διὰ τοῦ ἀντικειμένου ἐπὶ τοῦ χάλικος, καὶ τότε διὰ τῆς δεξιᾶς, κρατούσης τὸν χάλυθα καὶ καταφερούσης αὐτὸν

ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ χάλικος, ἐξεθλίβοντο σπινθήρες ἐξ ὧν ἡ ὕσκα ἠναπτε. Καὶ μέχρι τοῦδε μὲν εἶχες πῦρ, ἀλλ' ὄχι καὶ φῶς· τὸ φῶς ἐγίνετο διὰ τῆς ἐπαφῆς τοῦ θεῖου εἰς τὴν καίουσαν ὕσκαν, ἐξ οὗ οἱ ῥῶθωνες ἐπληροῦντο ὀσμῆς δριμείας προερχομένης ἐκ τῆς ἀναφλέξεως τοῦ θεῖου, ἐπασχον δὲ καὶ οἱ ὀφθαλμοί, καὶ τέλος πάντων ἀπέκτας τὸ φῶς διὰ δαδὸς ἢ κηρίου, πλησιαζομένου εἰς τὴν πρασίνην καὶ ἀμυδρὰν τοῦ θεῖου φλόγα.

Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶχεν ὁ ἄνθρωπος φῶς καὶ πῦρ.

Ἀλλὰ συνέβαινε νὰ ἦναι τις ἐφωδιασμένος τὰ τρία εἶδη ἐκεῖνα, νὰ τῷ λείπη δὲ τὸ τέταρτον ἢ νὰ τὰ ἔχῃ μὲν ὅλα, ἡ ὕσκα ὅμως νὰ ἦναι νοτισμένη, ὥστε νὰ σβύνωνται ἐπ' αὐτῆς οἱ διὰ τῆς τριβῆς τοῦ χάλυθος μετὰ τοῦ χάλικος ἐκθρῶσκοντες σπινθήρες· καὶ τότε, ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς παραπαίων, ὁ πυρεϊοκόπος πολλακίς ἐκοπάνιζε τὸν ἀντίχειρα τῆς ἀριστερᾶς του, καὶ πρὸς τοὺς ὀρώντας ταῦτα ἐπὶ τῆς διαλειπούσης φάσεως τῶν ματαίων σπινθήρων παρίστατο οἷος γόης καταχθονίον τι κατεργαζόμενος. Αὐτὸς ἀδημονῶν ἐβλασφήμει, ἡ νοσοῦσα γυνὴ του οἰμῶζε βαρυαλοῦσα, τὸ βρέφος γαστραλοῦν ἐκλαυθμῆριζε γοερῶς, ἡ γραῖα μάτα παρέκει, ψηλαφοῦσα πλησίον τῆς κοίτης αὐτῆς διὰ νερόν, ἀνέτρεπε τὸν ἐμπότην ἰπάνω της, καὶ — τώρα τί θὰ εἰπῶν! . . . — ἔλεγε μεμφιμοιροῦσα· φῶς δὲν ἀπεκτάτο, οὔτε πῦρ πρὸς ἰαματικόν τι ἀπέφημα, ἡ νύξ παρετείνετο ἀτελεύτητος, καὶ ἡ αὐγὴ δὲν ἤθελε ν' ἀνατείλῃ.

Ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου, τοῦ οὐδῶλως φαντασιώδους ἢ ἀπιθάνου, ἀλλὰ συνθησετάτου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, μάλιστα δὲ μεταξὺ τῶν ἀπορωτέρων τάξεων, δυνάμεθα εὐχερῶς νὰ ἐκτιμήσωμεν τὸ ἀπόκτημα τῶν οἶων πυρείων ἔχομεν σήμερον.

Καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας τοὺς πρὸ Χριστοῦ, καὶ μέχρι τοῦ ΙΖ' (!!) μετὰ Χριστόν, ὁ πεπολιτισμένος ἄνθρωπος ἐπορίζετο τὸ πῦρ δι' ὧν μέσων εἶδομεν οὐδὲ ἐνόει τὸ ἀτελεὲς αὐτῶν, μάλιστα δὲ ἐθεώρει αὐτὰ ὡς ἐπαρκέστατα, διότι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τῆς γνώσεως τοῦ τελειότερου, ἐξέλαθεν ἀείποτε πᾶν ὅ,τι ἐτεχνάσθη ἢ ἐφευρῆν ὡς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς τέχνης ἢ ἐφευρέσεως· ἐνῶ ἐξάπαντος ἄπειρα πράγματα ἀπολείπονται ἔτι ἄγνωστα εἰς αὐτόν, καὶ ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς παρ' αὐτῷ φύσεως. Ὅταν ἡ ὕσκα δὲν ἠναπτεν, οὐδεὶς ἐμέμφετο τὸν τρόπον τοῦ πυρεῦσθαι, μὴ δυνάμενος νὰ κατανοήσῃ ἐπιτηδειότερον ἄλλον, ἀλλ' ἀπέδιδεν εἰς τὴν ὕσκαν τὸ πταίσμα, εἰς τὸν χάλυθα ἢ εἰς τὸν χάλικα. Καὶ ὄχι λοιπὸν ὑπὸ τοῦ Προμηθέως, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ὑψηρὰ ἀγάγη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ πῦρ· διότι, καὶ ἂν τις παρετήρει ὅτι τὸ ἐν τῷ φωσφόρῳ ἢ ἐν πάσῃ ἄλλῃ ὕλῃ ἐγκαθευδὸν προέρχεται ὡσαύτως ἐκ τῆς κλο-